

Макурін А.А.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ РОЗРАХУНКУ АМОРТИЗАЦІЇ НА ОСНОВНІ ЗАСОБИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВУГЛЕВИДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

В сучасних умовах через брак фінансування та дотацій основних галузей народного господарства в нашій державі все більшу увагу приділяють самоокупному виробництву. В складному стані опинилася й одна з основних галузей народного господарства України – вуглевидобувна промисловість. Через брак інвестицій в цю промисловість Міністерство енергетики та вуглевидобувної промисловості приймають різні управлінські рішення стосовно діяльності підприємств(шахт), скорочують кількість працюючих робітників, закривають збиткові підприємства вологою консервацією, віддають підприємства в приватне використання. Для того, щоб галузь почала виходити на самоокупний режим, підприємства(шахти) повинні наростити кількість видобутого рядового вугілля. І це можливо за рахунок використання сучасного обладнання, але на жаль зараз підприємства використовують обладнання, яке вже застаріло та має високий фізичний та моральний знос. Використання сучасного обладнання залежить від амортизаційної політики підприємства, яка направлена на оновлення основних фондів та сприяє проведенню капітального ремонту.

Ключові слова: амортизаційна політика, амортизація, основні засоби, знос, облік.

Постановка проблеми. Облікова інформація відіграє важливе значення в управлінні підприємством. В умовах занепаду вуглевидобувної галузі все більшу увагу приділяють використанню активів, в тому числі основних засобів. Через низьку інвестиційну привабливість вуглевидобувної галузі постає завдання ефективної організації амортизаційної політики для конструктивного відтворення основних засобів. Амортизаційна політика залишається найслабкішою ланкою економічної політики вуглевидобувного підприємства. Існуюча амортизаційна політика не відтворює покладеної на неї функції – не створює зацікавленості вітчизняним інтегрованим вуглевидобувним об'єднанням для оновлення основних фондів, проведення капітального ремонту, впровадження на всіх об'єднаннях наукових розробок та сучасних технологій у видобутку корисних копалин.

Все більшу увагу науковці приділяють такій економічній категорії, як амортизація, оскільки амортизація означає витрати виробництва та водночас виступає джерелом відтворення основних засобів, що впливає на ефективність видобутку корисних копалин [1]. Ефективність амортизаційної політики залежить від того, наскільки точно вдалося визначити термін експлуатації активу та який метод нарахування амортизації застосовується. Підприємства вуглевидобувної галузі самостійно обирають

метод нарахування амортизації на основні засоби та фіксують його в наказі про облікову політику.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі питання теорії і практики бухгалтерського обліку та економічного аналізу основних засобів викладені в роботах Пархоменко В., Голова С., Бутинця Ф., Горицької Н., Грінько А., Кужельного М., Сопко В., Гавриленко В., Ластовецького В., Задорожного З. та ін. Проблему ефективності використання основних засобів досліджували ряд вчених, серед яких можна виділити: Бондар Н., Ковальов І., Скиба В., Подольська О., Яріш В. Значний внесок у розвиток теоретичних і методологічних засад амортизації основних засобів внесли зарубіжні та вітчизняні вчені: Стоун Р., Ланге О., Нікбахт Е., Фукс А., Кузьмін О., Загородній А. та ін. Незважаючи на значну кількість праць науковців, існують проблеми класифікації підходів щодо амортизації основних засобів. У своїх працях вони не тільки визначають ці проблеми, а й до деяких з них пропонують вирішення.

Формування цілей статті. Метою дослідження, результати якого викладено у даній статті, є обґрунтування класифікації основних засобів для застосування відповідного методу розрахунку амортизації, що у подальшому забезпечить більш об'єктивне відображення витрат на відтворення основних засобів оскільки більшість основних засобів, які використовуються на підприємствах вуглевидобувної галузі, мають значний фізичний та моральний знос [2]. Це обумовлено слабкою та не якісною амортизаційною політикою, яка повинна вирішувати ці питання, а саме створювати умови для закупівлі новітнього обладнання та проведенню якісного,

конструктивного капітального ремонту по заміні усіх зношених деталей, ходових частин обладнання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існуючий вітчизняний досвід не містить рішень і не знищує недоліки, які проявляються в обліку витрат на ремонти і амортизацію основних засобів. Удосконалювання бухгалтерського обліку основних засобів вимагає аналізу альтернативних напрямків облікової політики, вироблення оптимальних рішень, що не суперечать міжнародним стандартам бухгалтерського обліку, для забезпечення комплексного підходу з використанням закономірностей відтворювального процесу [3].

Комплексне дослідження методики бухгалтерського обліку витрат на основні засоби при розрахунку амортизації дозволило встановити наступне: на підприємствах (шахтах) нарахування амортизації відбувається, як на будь-якому підприємстві іншої галузі, згідно НП(с)БО № 7 «Основні засоби». Надійність

відповідних методів нарахування амортизації та визначення об'єму сум для збільшення амортизаційного фонду залежать від взаємозв'язку компонентів, які мають вплив на отриманий розрахунковий результат.

Методи амортизації, які наведені в положенні, не враховують специфічності вуглевидобувної галузі, яка полягає в наступних особливостях: по-перше в місці розташування основних засобів та за характером їх участі у виробництві, по-друге в нарахуванні амортизації в залежності від терміна видобутку промислових запасів підприємства, оскільки знос основних засобів у вуглевидобувній промисловій пов'язують не з фізичним строком використання, а з терміном видобутку корисних копалин та по-третє в специфічній структурі об'єктів готової продукції, тому що підприємство видобуває гірничу масу, яка містить корисні копалини та порожні породи. Перша особливість відображає класифікації основних засобів, які наведено на рис. 1 та 2.

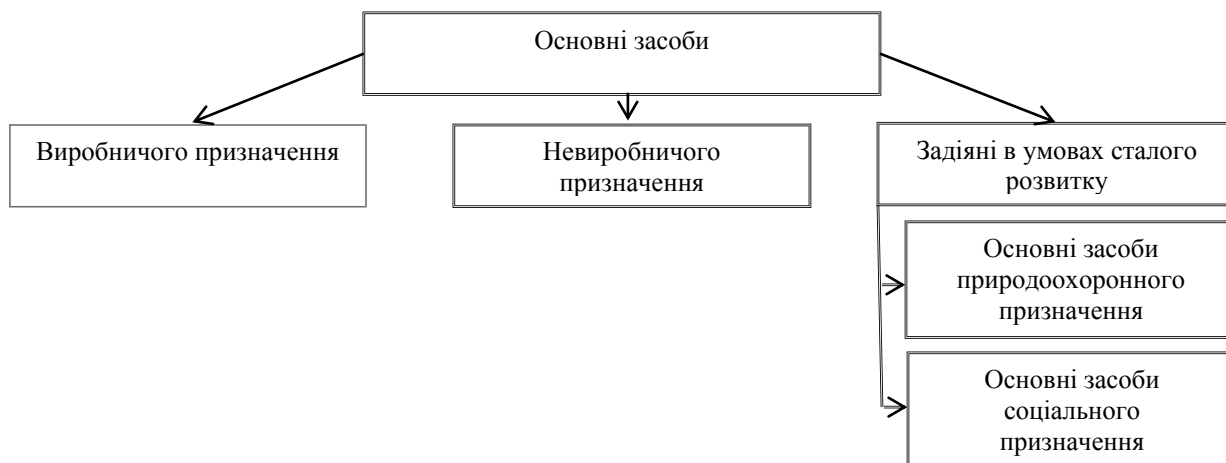

Рис. 1. Класифікація основних засобів за характером участі у технологічних процесах підприємства [4]

Метод прискореної амортизації застосовується тільки для основних засобів виробничого призначення, а саме для активної частини. Виходячи з місця розташування, метод прискореної амортизації застосовують тільки для

основних засобів, які підприємство використовує для здійснення своєї основної діяльності, тобто для основних засобів, які задіяні під час видобування.

Рис. 2 За місцем розташування основних засобів*

* Розроблено автором

Друга особливість зазначає, що виробничі основні засоби на вуглевидобувних підприємствах поділяють на три групи відносно гірничо-капітальних виробіток. До першої групи відносять основні засоби, які обслуговують

запаси усього шахтного поля та існують упродовж усього строку експлуатації підприємства(шахти). Наприклад, скіповий стовбур, клітьовий стовбур, вантажна гілка скіпового ствола, камера перекидача і штовхача,

головні насоси по відкачуванню води, вентиляційні прилади. Вартість цих основних засобів повинна бути відшкодована за термін видобутку усіх запасів шахтного поля. До другої групи відносять основні засоби, які обслуговують запаси горизонту або крила шахти. Наприклад, гірничі машини (електровоз), шахтні вагонетки, транспортуючі стрічки. До третьої групи відносять основні засоби, призначені для видобутку запасів частини горизонту або крила. Наприклад, нарізка очисного забою, додаткові основні засоби на відкачування частини води горизонту, вентиляції частини виробіток, комбайни, навантажувальні транспортні комплекси, лава комплекси.

Знос відображає знецінення активів, що супроводжується під час експлуатації основних засобів втратою техніко-економічних характеристик. Велике значення для розрахунку суми зносу на обладнання є визначення кількості гірничої маси. Кількість гірничої маси залежить від кількості видобутої гірничої маси лавою комплексом та від організації транспортної системи на підприємстві. Тому що, наприклад, під час транспортування гірничої маси зі скребкового конвеєру на стрічковий конвеєр, з одного стрічкового конвеєра у бункер (підземний), з одного гірничого горизонту на інший, зі стрічкового конвеєру у вагонетки та з вагонеток у бункер (на земний), який розташований на поверхні, відбувається втрата гірничої маси. А саме просіювання, прокидання, недозавантаження, що обумовлено технологічними втратами. Наприклад, лава комплекс видобув 52 тони гірничої маси – 40 шахтних вагонеток по 1,3 тони в кожній. Під час транспортування відбулися певні втрати гірничої маси. Під час перевантаження з шахтних вагонеток у бункер підземний спеціальним вимірювальним пристроєм вимірюється недозавантаження, наприклад, вісім шахтних вагонеток недозавантажено на 300 кг, отримуємо 2400 кг (2,4 т), потім у порожніх шахтних вагонетках вимірюють забрудненість, яка виникла в наслідок прилипання гірничої маси до внутрішніх стінок, яка становить у 9 вагонах 150 кг, отримуємо забрудненість – 1350 кг або 1,35 т. Тому, видана гірнича маса на поверхню становить 48,3 т (52т - 2,4т - 1,35т).

Для розрахунку амортизації на гірниче обладнання за фактичний місячний обсяг продукції, а саме кількість видобутої гірничої маси для розрахунку, необхідно брати ту кількість, яка фактично видобулась лава комплексом, а не ту кількість, яка фактично вийшла на поверхню.

Третя особливість вказує на проблему з ідентифікації в обліку видобутої гірничої маси

для вугільного підприємства. Від організації обліку готової продукції та основних понять, які він налічує, залежить розрахунок амортизації на основні засоби. Для такої специфічної галузі бухгалтерський облік повинен налічувати важливі поняття, притаманні вуглевидобувній галузі. На жаль ті поняття та пояснення, які налічує теперішній вітчизняний бухгалтерський облік, не відображають реальну інформацію з діяльності цих підприємств [5].

Основна діяльність вуглевидобувного підприємства полягає у видобутку корисних копалин, ведення обліку продукції на такому підприємстві ґрунтується на тому що, обліковують тільки корисні копалини, а разом з ними видобувають порожні породи, які вітчизняний бухгалтерський облік не обліковує, але при певній обробці їх можна реалізувати. При реалізації порожньої породи виникає необхідність відображення її в обліку та в фінансовій звітності.

На сьогоднішній день в Україні одним з перспективних напрямів у сфері переробки породних відвалів (териконів) для металургії є використання порожніх порід в якості сировини для виготовлення вогнетривких матеріалів. До того ж останнім часом терикони підприємств, які видобувають вугілля антрацитової групи, піддаються переробці, завдяки якій витягують концентрат з зольністю Adдо 15%, який потім також можна реалізувати [6].

Тобто, облік необхідно вести не тільки з урахуванням корисних копалин, а й порожніх порід, що дозволить мати вуглевидобувним підприємствам додатковий оподаткований дохід при їх реалізації. При реалізації порожніх порід, вийде безвідходне виробництво на вуглевидобувному підприємстві (не будуть утворюватися терикони), що позитивно відобразиться на навколишньому середовищі. Або якщо міцність порожніх порід досить висока, можна використовувати ці породи під час викладання бутів (закладання пустот), які направлені на підтримку гірничого масиву, що позитивно відображається при запобіганні просідання доріг, вулиць.

Вітчизняний бухгалтерський облік не дає відповіді на питання, як обліковувати видобуту «гірничу масу» на вуглевидобувному підприємстві. З одного боку - це необоротні активи (природні ресурси), з іншого - корисна копалина, сировина (запаси).

Поняття активу в українському законодавстві розкривається тільки в концепції бухгалтерського обліку. Визначенням активу в національних системах бухгалтерського обліку займалася Горецька Л.Л.[7]. Відповідно до концепції, актив – це господарські засоби,

контроль над якими організація отримала в результаті dokonаних фактів її господарської діяльності, які повинні їй принести економічні вигоди в майбутньому. Також в Концепції зазначено, що актив відображається в бухгалтерському балансі, коли існує ймовірність отримання організацією економічних вигод у майбутньому від цього активу і коли вартість його може бути виміряна з достатнім ступенем вірогідності. На підставі всього цього, надра, з точки зору їх економічної сутності, не можна визнати активом, так як підприємство не має можливості контролювати цей об'єкт, а крім того, немає певної методики вартісної оцінки надр.

Активом може бути визнано те, що міститься в надрах, тобто безпосередньо корисні копалини, однак й це активами також визнати не можна, тому що корисні копалини - це сировина (запаси) для вуглевидобувного підприємства в результаті видобутку і збагачення якого виходить товарна продукція [8].

Під час видобування гірничої маси, вартість обладнання переноситься на видобуту продукції, виходить що розподіляється між вугіллям та порожніми породами. Тому, на нашу думку, буде доречним для обліку видобутої гірничої маси на вуглевидобувному підприємстві використовувати рахунок 26 «готова продукція», на якому буде відображатися видобута гірнична маса, кількість якої і буде враховуватися за загальний обсяг продукції, яке підприємство очікує виробити з використанням об'єктів основних засобів. В свою чергу рахунок 26 буде мати два субрахунки 261 та 262, на яких і будуть обліковуватися «корисні копалини» на субрахунок 261, відповідно на субрахунок 262 будуть обліковуватися «порожні породи». На деяких підприємствах існує облік порожніх порід, але їх обліковують на позабалансовому рахунку.

В методах амортизації основних засобів (прямолінійний метод, зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод, виробничий метод, тощо), які передбачають розрахунки певних коефіцієнтів, для прискорення амортизації враховується: кількість років корисного використання, ліквідаційна та первісна вартість основних засобів, кількість років, що залишається до кінця строку корисного використання основних засобів. Однак жоден з цих методів не враховує специфіки вуглевидобувного підприємства, а саме те, що фактично видобуваються не корисні копалини, а гірнична маса в цілому.

До того ж перераховані методи амортизації мають свої недоліки. Наприклад, недоліком прямолінійного методу є те, що сума

амортизаційних відрахувань не залежить від об'єму видобутої продукції. А при застосуванні кумулятивного методу недоліком виступає те, що сума амортизаційних відрахувань не враховує обсягів видобутої продукції та не дозволяє реально розрахувати собівартість. Виробничий метод також має свій недолік, який полягає в тому, що не завжди можливо визначити виробничу потужність об'єкта протягом усього терміну його експлуатації. Оскільки виробнича потужність лави комплексу залежить від багатьох факторів, наприклад, людський потенціал, геологічні умови, несправне обладнання, яке взаємодіє з лавою комплексом, фізичні властивості порід, технологічні умови [9].

Обраний підприємством вуглевидобувної промисловості метод амортизації повинен сприяти швидкому конструктивному відтворенню основних засобів.

Тому спочатку пропонується вуглевидобувним підприємствам у виробничому методі здійснити наступне удосконалення, враховувати не корисні копалини, як фактичний місячний обсяг продукції, а також загальний обсяг продукції, який підприємство очікує виробити з використанням основних засобів, а гірничу масу, для цього необхідно вести спеціальний облік.

Виробничий метод (удосконалений)

Місячна сума амортизації = $F \times S$, (1) де

F – фактичний місячний обсяг видобутої гірничої маси (корисні копалини + порожні породи);

S – виробнича ставка амортизації.

Виробнича ставка амортизації (S) = $\frac{M}{Z}$, де (2)

M – вартість, що амортизується (вартість лави комплексу);

Z – загальний обсяг продукції, який підприємство очікує виробити з використанням об'єкта основних засобів (кількість тон гірничої маси видобутої з лави).

Для швидшого конструктивного відтворення основних засобів пропонується для вуглевидобувних підприємств метод прискореної амортизації основних засобів, який враховує коефіцієнт, розрахований на підставі співвідношення корисних копалин та порожніх порід. Важливість цього коефіцієнту полягає в тому, що в залежності від особливості родовища на кожному тоні видобутої гірничої маси припадає близько 30% - 40% вугілля. А все інше це порожні породи. Виходячи з визначення амортизації – перенесення вартості обладнання на виготовлену продукцію, виходить, що вся вартість переноситься на викопне вугілля, що завищує його собівартість, а повинна

розподілятися між корисними копалинами та порожніми породами [10]. Нажаль зараз тільки на декількох підприємствах ведеться облік порожніх порід, але ведеться на внутрішніх документах, з метою розуміння скільки пального вантажний транспортний засіб витратив для вивезення порожньої породи на терикон.

Метод прискореної амортизації

$$A = L \oplus S, \quad (3) \text{ де}$$

A – фактична сума амортизаційних відрахувань по конкретному основному засобу;

L – сума амортизаційних відрахувань за весь термін експлуатації основного засобу;

S – сума на яку необхідно збільшити суму амортизації.

$$L = \frac{M}{Z}, \quad (4) \text{ де}$$

L – сума амортизаційних відрахувань за весь термін експлуатації основного засобу;

M – вартість основного засобу, що амортизується, одиниця виміру грн;

Z – термін експлуатації основного засобу, одиниця виміру роки;

$$S = L \times K, \quad (5) \text{ де}$$

S – сума на яку необхідно збільшити суму амортизації;

L – сума амортизаційних відрахувань за весь термін експлуатації основного засобу;

K – коефіцієнт співвідношення вугілля до порожніх порід.

Коефіцієнт співвідношення вугілля до порожніх порід

$$(K) = \frac{C}{D}, \quad (6) \text{ де}$$

C (carbo) – корисні копалини (вугілля);

D (debris) – порожні породи.

Для спрощення розрахунку фактичної суми амортизаційних відрахувань по конкретному основному засобу (A), проведемо оптимізацію формули

$$A = L \oplus S \text{ та отримаємо: } A = \frac{M}{Z} \oplus \frac{M}{Z} * K$$

Цей метод дасть змогу більш об'єктивно оцінити витрати на основні засоби та розкриє інформацію щодо ефективності використання основних засобів та дозволить визначити реальний ступінь зносу основних засобів під час передачі між підприємствами, які складають одну інтегровану вуглевидобувну компанію.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

1. Все більшу увагу науковці приділяють такій економічній категорії, як амортизація, оскільки амортизація означає витрати виробництва та водночас виступає джерелом відтворення основних засобів, що впливає на ефективність видобутку корисних копалин.

Ефективність амортизаційної політики залежить від того, наскільки точно вдалося визначити термін експлуатації активу та який метод нарахування амортизації застосовується.

2. Існуючий вітчизняний досвід не містить рішень і не знищує недоліки, які проявляються в обліку витрат на ремонті і амортизацію основних засобів. Удосконалювання бухгалтерського обліку основних засобів вимагає аналізу альтернативних напрямків облікової політики, вироблення оптимальних рішень, що не суперечать міжнародним стандартам бухгалтерського обліку, для забезпечення комплексного підходу з використанням закономірностей відтворювального процесу.

3. Методи амортизації, які наведені в положенні, не враховують специфічності вуглевидобувної галузі, яка полягає в наступних особливостях, по-перше в місці розташування основних засобів та за характером їх участі у виробництві, по-друге в нарахуванні амортизації в залежності від терміна видобутку промислових запасів підприємства, оскільки знос основних засобів у вуглевидобувній промисловій пов'язують не з фізичним строком використання, а з терміном видобутку корисних копалин та потретьє в специфічній структурі об'єктів готової продукції, тому що підприємство видобуває гірничу масу, яка містить корисні копалини та порожні породи.

4. Під час видобування гірничої маси вартість обладнання переноситься на видобуту продукції, виходить, що розподіляється між вугіллям та порожніми породами. Тому, на нашу думку, буде доречним для обліку видобутої гірничої маси на вуглевидобувному підприємстві використовувати рахунок 26 «готова продукція», на якому буде відображатися видобута гірнична маса, кількість якої і буде враховуватися за загальний обсяг продукції, яке підприємство очікує виробити з використанням об'єктів основних засобів. В свою чергу рахунок 26 буде мати два субрахунки 261 та 262, на яких і будуть обліковуватися «корисні копалини» на субрахунку 261, відповідно на субрахунку 262 будуть обліковуватися «порожні породи». На деяких підприємствах існує облік порожніх порід, але їх обліковують на позабалансовому рахунку.

5. Для швидшого конструктивного відтворення основних засобів пропонується для вуглевидобувних підприємств метод прискореної амортизації основних засобів, який враховує коефіцієнт, розрахований на підставі співвідношення корисних копалин та порожніх порід.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стахурська С. В. Механізм відтворення основних засобів виробництва: сутність, складові, джерела інвестування // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2006. – №. 1. – С. 240-247.
2. Колумбет О. П. Економічний зміст амортизації необоротних активів та проблеми її нарахування в умовах сталого розвитку // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – №. 1. – С. 82-87.
3. Кондрашова Т., Соболева О. Міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку: порівняльна характеристика за складом і змістом // Схід. – 2009.
4. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навч. посібник // К.: ЦНЛ. – 2006.
5. Гавриленко В. А., Лінник В. Г., Чацкіс Ю. Д. Бухгалтерський облік основних засобів та їх відтворення (на матеріалах вугільних шахт донбасу).
6. С.В. Семирягин – к.т.н. Оцінка перспектив розширення сировинної бази чорної металургії за рахунок залучення в виробництво відходів вуглевидобутку Дон гос тех. Унів – гірничий вісник, вип.. 97, 2014
7. Горецька Л. Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навч. пос. – Житомир: Рута, 2002.
8. Замула І. В. Природноресурсний потенціал як об'єкт бухгалтерського обліку // Уч. зап. Таврич. нац. ун-та ім. ВІ Вернадського. Сер. «Юрид. науки. – 2008. – Т. 19. – №. 58. – С. 182-182.
9. Лозинський І. Є. Особливості планування інвестиційних проєктів з відтворення виробничої потужності збиткових вуглевидобувних підприємств // Економіка промисловості. – 2011. – №. 2-3. – С. 193-197.
10. Макурін А. А. Проблеми нормативного регулювання бухгалтерського обліку у вуглевидобувній промисловості // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – №. 11/2015. – С. 155-158.

REFERENCES

1. Stakhurs'ka S. V. (2006). Mekhanizhm vidtvorennia osnovnykh zasobiv vyrobnytstva: sutnist', skladovi, dzherela investuvannia [The mechanism of reproduction of the basic means of production: the nature, components, the sources of investment]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo – State and regions, Series: Economy and Entrepreneurship*, 1, 240-247 [in Ukrainian].
2. Kolumbet O. P. (2012). Ekonomichnyj zmist amortyzatsii neoborotnykh aktyviv ta problemy ii narakhuvannia v umovakh staloho rozvytku [The economic content of amortization of fixed assets and the problems of its calculation under the conditions of sustainable development]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini – The formation of market relations in Ukraine*, 1, 82-87 [in Ukrainian].
3. Kondrashova T. & Sobolieva O. (2009). *Mizhnarodni ta natsional'ni standarty bukhhalters'koho obliku: porivnial'na kharakterystyka za skladom i zmistom [International and national accounting standards: comparative characteristics of composition and content]*. Skhid [in Ukrainian].
4. Het'man O. O. & Shapoval V. M. (2006). *Ekonomika pidpriemstva [Economics of Enterprise]*. Kyiv: TsNL [in Ukrainian].
5. Havrylenko V. A., Linyk V. H. & Chatskis Yu. D. *Bukhhalters'kyj oblik osnovnykh zasobiv ta ikh vidtvorennia (na materialakh vuhil'nykh shakht donbasu) [Accounting of fixed assets and their reproduction (based on the materials of coal mines of Donbass)]* [in Ukrainian].
6. Semyriahyn S. V. (2014). Otsinka perspektyv rozshyrennia syrovynnoi bazy chornoj metalurhii za rakhunok zaluchennia v vyrobnytstvo vidkhodiv vuhlevydobutku [The estimation of prospects of expanding the resource base of steel industry by engaging in the production coal mining waste]. *Don hos tekhn. Unyv – hirnychyj visnyk - Donetsk State Technical University – mining journal*, 97 [in Ukrainian].
7. Horets'ka L. L. (2002). *Bukhhalters'kyj oblik u zarubizhnykh krainakh [Accounting in foreign countries]*. Zhytomyr: Ruta [in Ukrainian].
8. Zamula I. V. (2008). Pryrodnoresursnyj potentsial iak ob'iekt bukhhalters'koho obliku [Natural resource potential as an object of accounting]. *Uch. zap. Tavrych. nats. un-ta im. VY Vernadskoho. Ser. "Yuryd. nauky" – The researcher notes of Taurian National University named after Vernadsky. Series: "Juridical Sciences"*. 58, Issue 19, 182-182 [in Ukrainian].
9. Lozys'kyj I. Ye. (2011). Osoblyvosti planuvannia investytsijnykh proektiv z vidtvorennia vyrobnychoi potuzhnosti zbytkovykh vuhlevydobuvnykh pidpriemstv [The peculiarities of planning investment projects for reproduction of production capacity of unprofitable coal mining enterprises]. *Ekonomika promyslovosti - Industrial Economy*. 2-3. 193-197 [in Ukrainian].
10. Makurin A. A. (2015). Problemy normatyvnoho rehuliuвання bukhhalters'koho obliku u vuhlevydobuvnij promyslovosti [The issues of normative regulations of accounting in the coal mining industry]. *Naukovyj visnyk Kherson's'koho derzhavnoho universytetu – Scientific journal of Kherson State University*, 11/2015, 155-158 [in Ukrainian].

Одержано 27.01.2016 р.